

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babes-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet/Tanszék	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Szintaxis II., LLM6024						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Kádár Edit, egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Zsemlyei Borbála, egyetemi adjunktus						
2.4 Tanulmányi év	III.	2.5 Félév	II.	2.6 Az értékelés módja	Vizsga	2.7 A tantárgy típusa	1. Kö 2. Sz

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	48	melyből: 3.5 előadás	24	3.6 szeminárium/labor	24
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					50
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					50
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					26
Konzultáció					4
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					-
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	132				
3.8 A félév össz-óraszama	180				
3.9 Kreditszám	7				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	<ul style="list-style-type: none"> • LLM5024 – Morfológia • LLM4024 – Szintaxis I.
4.2 Kompetenciabeli	<ul style="list-style-type: none"> • 1. a megjelölt tárgyaknál felsorolt kompetenciákat

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> • előadástér, vetítő, laptop
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> • a fél év alatt esedékes 12 szemináriumból háromról lehet hiányozni.

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	A kurzus célja a mondattani kutatás/elemzés alapvető tartalmainak bemutatása, módszereinek készségszintű elsajátíttatása, ezáltal a nyelvi rendszeren belüli összefüggések megláttatása és az elemzési készség fejlesztése; ugyanakkor rávezet a nyelvtan) i érvelés és bizonyítás, valamint a nyelvi anyaggal való munka módozataira és lehetőségeire. (C3.1, C3.2, C5.2)
Általános kompetenciák	Az induktív módszer használata, a tudományos modellalkotás módozatainak szemléltetése, a rendszerszerűségek láttatása, az érvelésre fektetett hangsúly, valamint a szabályalkotási/felismerési és elemzőkészség fejlesztése több más tudományterületen, illetve tágabban, az élet több más területén felhasználható kompetenciák kialakítását segíti. (CT2)

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A beszéd természetes funkcionális egységének, a mondatnak, valamint a mondatok jelentős részét fölépítő szószerkezeteknek a vizsgálata továbbá az összetett és a többszörösen összetett mondat tagmondatai közti viszonyok bemutatása, valamint a mondattal kapcsolatba hozható funkcionális-szemantikai kategóriák képezi a félév anyagát.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A leíró szófajtan és alaktan folytatásaként, a mondattani ismeretek betekintést nyújtanak a mondat belső struktúrájába, tárgyalva egyrészt a mondatrészek és a tagmondatok fajtáit, másrészt a szerkezeti elemek mondati való összekapcsolódásának szabályszerűségeit, továbbá a mondat funkcionális-szemantikai kategóriáit. Az előző félévben elsajátított szófajtani és alaktani ismeretek itt oly módon köszönnek vissza, hogy egyrészt a lexikai szófajtság alapvetően meghatározza, hogy egy adott szó milyen szintaktikai környezetben fordulhat elő, így a mondattan támaszkodik a szófajtanra; másrészt a szavak szintagmává és mondati kapcsolódását a magyar nyelv alapvetően morféma segítségével valósítja meg, így az összetett szó-alkotás mellett a grammatikai jelöltség is érintkező terület alaktan és mondattan között.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. előadás: A féléves tananyagbeosztás, a felhasználandó/elolvasandó szakirodalom, valamint a követelmények (=a tantárgy teljesítésének feltételei) ismertetése; bevezető beszélgetés: szórend és/vagy szerkezet?	ismertetés, beszélgetés, vita	
2. előadás: A mondattal kapcsolatba hozható funkcionális-szemantikai kategóriák I. A mondat időszerkezete I. Külső időszerkezet. Beszédidő, eseményidő, referenciaidő. Egyszerű és összetett mondatok.	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
3. előadás: A mondattal kapcsolatba hozható funkcionális-szemantikai kategóriák II. A mondat időszerkezete II. Belső időszerkezet (aspektus). Vendleri igeosztályok. Szituációs aspektus.	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
4. előadás: A mondattal kapcsolatba hozható funkcionális-szemantikai kategóriák III. Nézőponti aspektus és kategóriái.	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
5. előadás: A mondattal kapcsolatba hozható funkcionális-szemantikai kategóriák IV. Előfeltevések. Preszuppozíciós szerkezetek. Állítások.	problémaközpontúság, frontális munka –	

Konstatív és performatív állítások. Kijelentések és modális mondatok.	dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
6. előadás: A beszédscél és beszédcselekvés pragmatikai, a modalitás szemantikai és a mondatfajta grammatikai kategóriái. A modalitás kifejezőeszközei. A mondatfajták.	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
7. előadás: Felkiáltó, felszólító, kérdő mondatok (1).	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
8. előadás: Az összetett mondatok modalitása. Kötőmódú mondatok.	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
9. előadás: Az egyszerű mondat szerkezete. A tagolt és tagolatlan tagmondat szerkezete. Az összetett mondat szerkezete. Alárendelő összetett mondatok. Az alárendelő összetett mondat főbb funkcionális összetevői. Az utalószó. A kötőszó. A tagmondatok sorrendje. Kategorialis alárendelés	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
10. előadás: Független alárendelés. Mellérendelés. Ellipszis.	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
11. előadás: Kérdő mondatok (2) Dallamminták, beágyazás, mellérendelés. Mondatszerkezet. Többszörös kérdés	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
12. előadás: Kérdő mondatok (3) Eldöntendő, választó és kiegészítendő kérdések	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. szeminárium: Mi a mondat? • https://www.nyest.hu/hirek/mi-az-a-mondattan	frontális és csoport- munka, elemzés, vita	
2. szeminárium: Eseményszerkezet és mondat szerkezet. Egyszerű mondat. Régenesek és vonzatok. Vonzatok és szabad bővítmények. Vonzatpróbák. A vonzat mint struktúramegkülönböztető jegy.	frontális és csoport- munka, elemzés, vita	
3. szeminárium: Az igei állítmány és vonzatai/szabad bővítményei. A névszói állítmány (minősítő, tulajdonító) és vonzatai/szabad bővítményei.	frontális és csoport- munka, elemzés, vita	
4. szeminárium: A pusztá főnév és a főnévi csoport. A főnév mint igemódosító. A névelőtlen főnév szórendi megkötései. Az azonosító állítmány.	frontális és csoport- munka, elemzés, vita	
5. szeminárium: Az alanyi főnévi csoport. A tárgyi főnévi csoport. A határozói szerepű főnévi csoport. A viszonyjelölés eszközei: esetragok, névutók, <i>mint</i> . A határozószói bővítmény.	frontális és csoport- munka, elemzés, vita	
6. szeminárium: Az alany szám és személybeli egyeztetése az állítmánnyal. A tárgy határozottságbeli egyeztetése az állítmánnyal. Igeneves szerkezetek és egyeztetés.	frontális és csoport- munka, elemzés, vita	
7. szeminárium: A főnévi csoport belső szerkezete: névelő (határozott, határozatlan, Ø), módosítók (jelzők), főnévi alaptag. A mutató névmás. A tulajdonnevek. A személyes névmások.	frontális és csoport- munka, elemzés, vita	
8. szeminárium: A módosítók fajtái, sorrendje. A jelzős viszony jelöltsége. A kétféle birtokos szerkezet. Az értelmező.	frontális és csoport- munka, elemzés, vita	
9. szeminárium: A mellérendelés. Típusai. A mellérendelő szerkezetek kapcsolóelemei. Mondatrészkapcsolás és	frontális és csoportmunka, elemzés,	

mondatkapcsolás. A tagolt és tagolatlan tagmondat szerkezete.	vita	
10. szeminárium: Beékelés vs. mondatátszövődés. A kettős állítmány. A mondathoz lazán kapcsolódó részeket tartalmazó mondatok. Igeneves szerkezetek és összetett mondatok.	frontális és csoportmunka, elemzés, vita	
11. szeminárium: A magyar segédigék rendszere.	frontális és csoportmunka, elemzés, vita	
12. szeminárium: Többszörösen összetett mondatok elemzése.	frontális és csoportmunka, elemzés, vita	

Kötelező olvasmányok:

Előadás

Kádár Edit (szerk.): *Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban.* 1. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2017. 172–271.

Kádár Edit (szerk.): *Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban.* 2. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2018. 174–313.

Szeminárium

Kálmán C. Gy., Kálmán L., Nádasdy Á. és Prószék G. [A magyar segédigék rendszere](#). In: Telegdi Zs. és Kiefer F. (szerk.), *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XVII*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989. 49–103. (vagy innen: http://real-j.mtak.hu/1141/1/ALTNYELVTAN_17.pdf)

É. Kiss Katalin – Siptár Péter – Kiefer Ferenc: *Új magyar nyelvtan. I. rész: Mondattan.* Osiris Kiadó, Budapest, 2003. (4–6. és 9. alfejezet: 4. A főneves kifejezés; 5. A mellékneves kifejezés; 6. A határozószós kifejezés; 9. Az alárendelő összetett mondat).

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_uj_magyar_nyelvtan/ch01.html

9. A szakmai testületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy tartalmának kialakításakor figyelembe vettük a leíró és elméleti nyelvészet korszerű eredményeit. A tematika figyelembe veszi a tudományterület korszerű szakirodalmi eredményeit.

Személetében és felépítésében a tantárgy az új, funkcionális személetű, a szövegértés-szövegalkotás kompetenciaterületre fókuszáló közoktatási tantervek szaktudományos háttérét is biztosítja (vö. a közoktatási itnézmények, mint a képzési vonalunk végzőseinek fő munkaadói), ezzel lehetőséget teremtve a közoktatásban is az ismeretközpontú nyelvtanítástól a képességközpontú nyelvi nevelésre paradigmájára való áttérésre.

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	–a globális problémalátás, valamint a rendszeres (és rendszerbeli) összefüggések átlátásának képessége –az elméleti és terminológiai ismeretek alapossága –következetes, logikus gondolkodásmód	írásbeli vizsga az előadás és a szemináriumok anyagából	100%
10.5 Szeminárium / Labor	–a tanult ismeretek alkalmazásának képessége –az elméleti és terminológiai ismeretek alapossága –következetes, logikus gondolkodásmód		
10.6 Minimális követelmények			

A fogalmak helyes használata, globális problémalátás, vitakészség, biztonságos mondattani elemzés, az elméleti háttér ismerete, a szakirodalom ismerete.

Data completării	Semnătura titularului de curs	Semnătura titularului de seminar	Semnătura titularului de curs practic
14.04.2020			

Data avizării în departament	Semnătura Directorului de Departament
17.04.2020	

Data avizării la Decanat	Semnătura Prodecanului responsabil	Ștampila facultății
28.04.2020	